

РЕЦЕНЗІЯ

**завідувача кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора юридичних наук, професора ЛАДИЧЕНКА Віктора Валерійовича
на дисертацію ЛУЧКО Ірини Володимирівни на тему:
«Правове забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність обраної теми. Поширення шкідливих та небезпечних для людства хвороб було актуальним з найдавніших часів і продовжує залишатися гострим питанням в XXI столітті із поширенням COVID-19, що виник, як зазначають дослідники у тварин і був переданий людині. Для запобігання поширенню хвороб використовуються різні медичні, організаційні та правові засоби. Одним із них є запровадження ветеринарного контролю у місцях виникнення інфекційних хвороб. Забезпечення спеціальних заходів та відшкодування збитків, як правило врегульовано законодавством, проте у правовому регулюванні даного питання наявні певні прогалини та колізії. За ситуації, що склалася, потребують теоретичного вивчення наявних проблеми забезпечення карантину тварин в Україні, які стануть підґрунтям подальшого розвитку законодавства в окресленій галузі.

Отже, враховуючи вищенаведене, не викликають сумніву теоретична та практична необхідність і актуальність обраної Іриною Лучко теми дисертаційного дослідження, а також його наукова новизна.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація Ірини Лучко характеризується системним підходом до предмету дослідження. Робота складається з анотації, вступу, двох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Структура повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені авторкою. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних літературних джерел, вітчизняного та міжнародного законодавства, судової практики України та даних звітів показників ефективності української системи правосуддя. Теоретичною основою рецензованого дисертаційного дослідження стали праці відомих вітчизняних вчених-правознавців.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження Ірини Лучко виконане згідно плану науково-дослідної роботи кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України в рамках розкриття окремих аспектів державної бюджетної теми «Організаційно-правові засади сталого розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні» (номер державної реєстрації 0119U100830).

Тема дисертації безпосередньо пов'язана з п.1.13 Пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки від 26.03.2021 р. № 12-21 та відповідає Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019.

Для досягнення достовірних і об'єктивних результатів під час роботи над дисертацією використано загальнофілософський (діалектичний), загальнонаукові (формально-логічний, системно-структурний, аналізу і синтезу) та спеціальні (історико-правовий, формально-юридичний, порівняльно-правовий) методи наукового пізнання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень. Наукове пізнання сутності і змісту обраної Іриною Лучко наукової проблеми здійснювалося на засадах методологічного плюралізму та інтеграційного підходу, що дозволило в оптимальному співвідношенні та єдності використати широкий спектр методологічних засобів.

Методологічний інструментарій підбирався і застосовувався, виходячи з мети і завдань дисертаційного дослідження, основу якого склав універсальний філософський метод матеріалістичної діалектики. Цей метод дозволив усі складові процесу дослідження сприймати у їх постійному русі та змінах, а також у нерозривному детермінаційному взаємозв'язку суспільних відносин і норм законодавства, покликаною їх врегульовувати. Формування належного понятійно-категорійного апарату з обов'язковим з'ясуванням сутності і змісту базових категорій, стало можливим через застосування діалектичного методу сходження від абстрактного до конкретного і навпаки, що доповнювався загальнонауковими методами логіки, якими є аналіз і синтез, а також виведення понять через найближчі видові та родові поняття і виокремлення найсуттєвіших ознак. При виявленні інституційно-правової природи досліджуваних контрольно-наглядових відносин використовувався загальнонауковий системно-структурний, а при виокремленні системи їх принципів – системний метод. Спеціальними методами стали історико-правовий, порівняльно-правовий та догматичний. Історико-правовий метод одержав обмежене застосування через відсутність завдання періодизації досліджуваних правовідносин, лише у частині звернення до нормативного підґрунтя формування сучасних агропродовольчих ринків, виникнення і розвитку сучасного ветеринарного законодавства загалом та у розрізі суб'єктно-об'єктного складу контрольно-наглядових правовідносин. Порівняльно-правовий метод дав змогу вивчити ветеринарно-санітарне законодавство пострадянських країн з виокремленням особливостей формування національних моделей державного ветеринарно-санітарного контролю і нагляду з наступним зіставленням їх з вітчизняною моделлю. Нарешті, догматичний метод постійно застосовувався при аналізі законодавства для розкриття змісту відповідних нормативних приписів.

Мета дисертаційного дослідження полягає у вирішенні наукового завдання, сутність якого полягає у комплексному розв'язанні сучасних питань правового забезпечення ветеринарно-санітарного контролю і нагляду, формулюванні наукових висновків, а також розробленні практичних рекомендацій з удосконалення відповідного законодавства. У цілому науковий рівень дисертації дозволяє надати позитивну оцінку роботи, визнати її завершеною, як такою, в якій авторці вдалося досягти визначеної мети.

Структура дисертації дозволила авторці повною мірою охопити предмет дисертаційного дослідження. Справляє позитивне враження джерельна база роботи, що свідчить про системне і повне опрацювання проблеми і високий рівень наукової підготовки авторки, її наукову зрілість.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Практична цінність результатів дослідження та їх впровадження полягає у тому, що вони мають як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – у подальших наукових розробках актуальних розвитку аграрного, ветеринарного, фауністичного та адміністративного права; нормотворчій діяльності – при вдосконаленні сучасного законодавства, зокрема розробленні змін і доповнень до нормативно-правових актів, що визначають систему державного ветеринарно-санітарного контролю і нагляду та правові основи її функціонування; правозастосовній діяльності – для уніфікації практики реалізації норм чинного законодавства у сфері державного ветеринарно-санітарного контролю і нагляду; навчальному процесі –

при підготовці навчальних посібників, підручників та навчально-методичних матеріалів, а також при викладанні навчальних дисциплін «Аграрне право», «Ветеринарне право», «Екологічне право», «Фауністичне право», «Адміністративне право»; виховному процесі – для формування у студентів усталеної моделі поведінки, спрямованої на запобігання правопорушенням, зокрема в області дотримання ветеринарно-санітарних вимог.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено в 11 наукових працях, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України та 8 тез наукових конференцій. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційного дослідження.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені авторкою для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування.

Водночас, дане дисертаційне дослідження, як і будь-який науковий пошук, поряд з позитивними висновками та пропозиціями не позбавлене **певних недоліків, що потребують уточнення та врахування під час захисту та подальших наукових досліджень** Ірини Лучко. Зокрема:

1. *Об'єктом дослідження* є суспільні відносини у сфері контрольно-наглядової діяльності держави. *Предметом дослідження* є особливості правового забезпечення державного ветеринарно-санітарного нагляду і контролю, зокрема законодавство, що його формує, теоретичні здобутки у вказаній і суміжних галузях нормативно-правового регулювання. Як правило, об'єкт дослідження представляє підгалузь наукових досліджень, в межах якої виявлена та існує досліджувана проблема. Це система закономірностей, зв'язків, відносин, видів діяльності, в рамках якої зароджується проблема. Предмет дослідження більш вузький і конкретний; завдяки його формулюванню в дисертації із загальної системи, що представляє об'єкт дослідження, виділяється частина системи або процес, який протікає в системі та є безпосереднім предметом дослідження. Тому, на нашу думку, слід конкретизувати предмет та об'єкт дослідження.

2. До списку авторів, що займалися проблематикою, слід додати Г. А. Слауту, що є автором дисертаційного дослідження на тему: «Правовий режим карантину тварин в Україні» та показати відмінність дисертаційних досліджень.

3. Наукова новизна – вперше проведено порівняльно-правовий аналіз ветеринарного законодавства пострадянських країн, який дав змогу встановити, що найближчим за обраним вектором розвитку є законодавство країн Закавказзя, яке закріпило пріоритет поняття державного ветеринарно-санітарного контролю над категорією нагляду. Так, на с. 63 досліджується досвід Грузії, виокремлюється ціла системна низка контрольних механізмів (інспектування, моніторинг, нагляд, документальна перевірка, взяття зразків). На с. 64 авторка зазначає, що дискусійність «механістичного підходу» проявляється, передусім, у тому, що, не зважаючи на зовнішнє декларування самостійності наведених механізмів, здійснення більшості з них потребує застосування решти механізмів, що суперечить принципу їх рівності та самостійності. Однак, узагальненого висновку і пропозиції не зроблено, тож треба завершити. Також, варто було врахувати досвід країн Балтії.

3. Зазначаючи, що *вперше* ідентифіковано державний ветеринарно-санітарний нагляд і контроль за його юридичною інституційною природою як правовий інститут ветеринарного

права, що є підгалуззю аграрного права, авторка применшує роль ветеринарного права як галузі права в сучасній правовій системі України. Водночас, про генезу галузі ветеринарного права пишуть, зокрема, В. М. Єрмоленко та Н. В. Карпінська. Тож прошу дослідницю конкретизувати наукову позицію щодо місця ветеринарного права в системі національного права України.

4. На с. 169 авторка пише: «З проведеного аналізу законодавчих визначень державного ветеринарно-санітарного нагляду і державного ветеринарно-санітарного контролю на ринках випливає головна ознака їх розмежування за суб'єктно-компетенційним критерієм: державний ветеринарно-санітарний нагляд на ринках здійснюють суб'єкти з відповідними владними повноваженнями (державні ветеринарні інспектори), тоді як державний ветеринарно-санітарний контроль – особи, наділені фаховими компетентностями та необхідними засобами і технологіями проведення контрольних заходів (працівники державних установ ветеринарної медицини)». Проте, наведені визначення вже застосовуються в Законі, треба удосконалити, наприклад, за логікою висновку 2 запровадити лише контроль. Тож, яку пропозицію має авторка з цього приводу?

Загальний висновок. Дисертація на тему: «Правове забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду», представлена на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка ЛУЧКО Ірина Володимирівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ

Завідувач кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор юридичних наук, професор

Віктор ЛАДИЧЕНКО

